

Belang van voer voor het langer aanhouden van legghennen

Evelyne Delezie
Studiedag Geel
27-10-2015

OVERZICHT

1. Langer aanhouden: knelpunten?
2. Fysiologie ei(schaal)vorming
3. Belang voeder: samenstelling en structuur
4. Belang voederstrategie: conventioneel vs.
sequentieel/splitvoeding

Waarom de legperiode verlengen?

- Met minder leghennen, meer eieren produceren
- Efficiënter, duurzamer
- In de laatste 20 jaar productie periode verlengd:
van 68 wkn leeftijd tot 80-85 wkn
- Nu: 350-360 eieren / opgehokte hen
  - > 300 eieren/hen/jaar > 10 keer lichaamsgewicht met VC 2 (vs. 2,7 (1970))

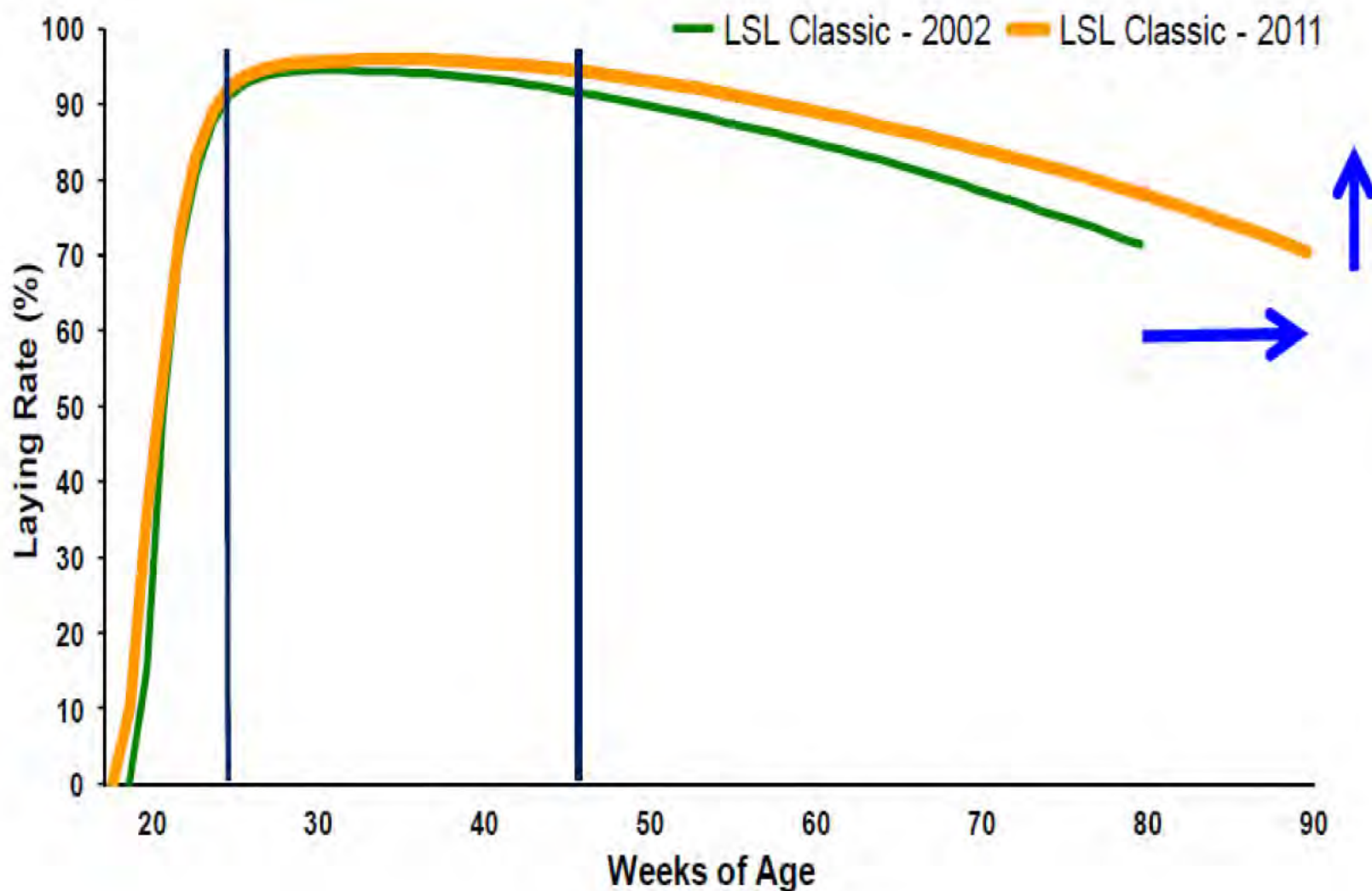
Efficiënte omzetting van grondstoffen = metabolische uitdaging

In 2020, 500 eieren, tot 100 weken
leeftijd, zonder kunstmatig rui

REALISTISCH???

Knelpunten bij het langer aanhouden van leghennen?

Knelpunten bij het langer aanhouden van leghennen?

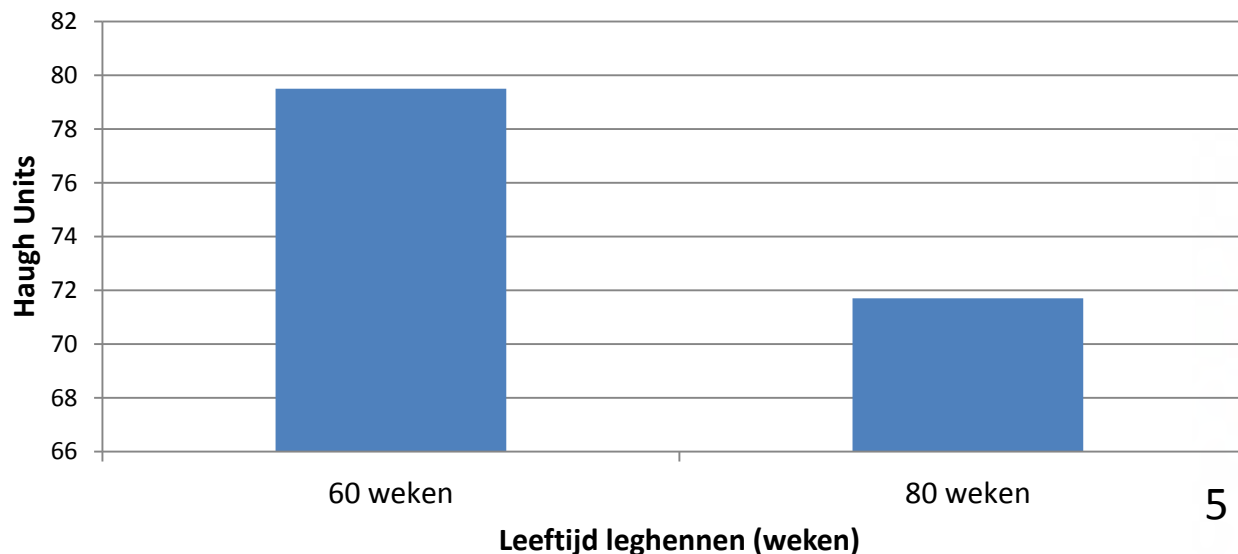
- Eikwaliteit neemt af

NEE

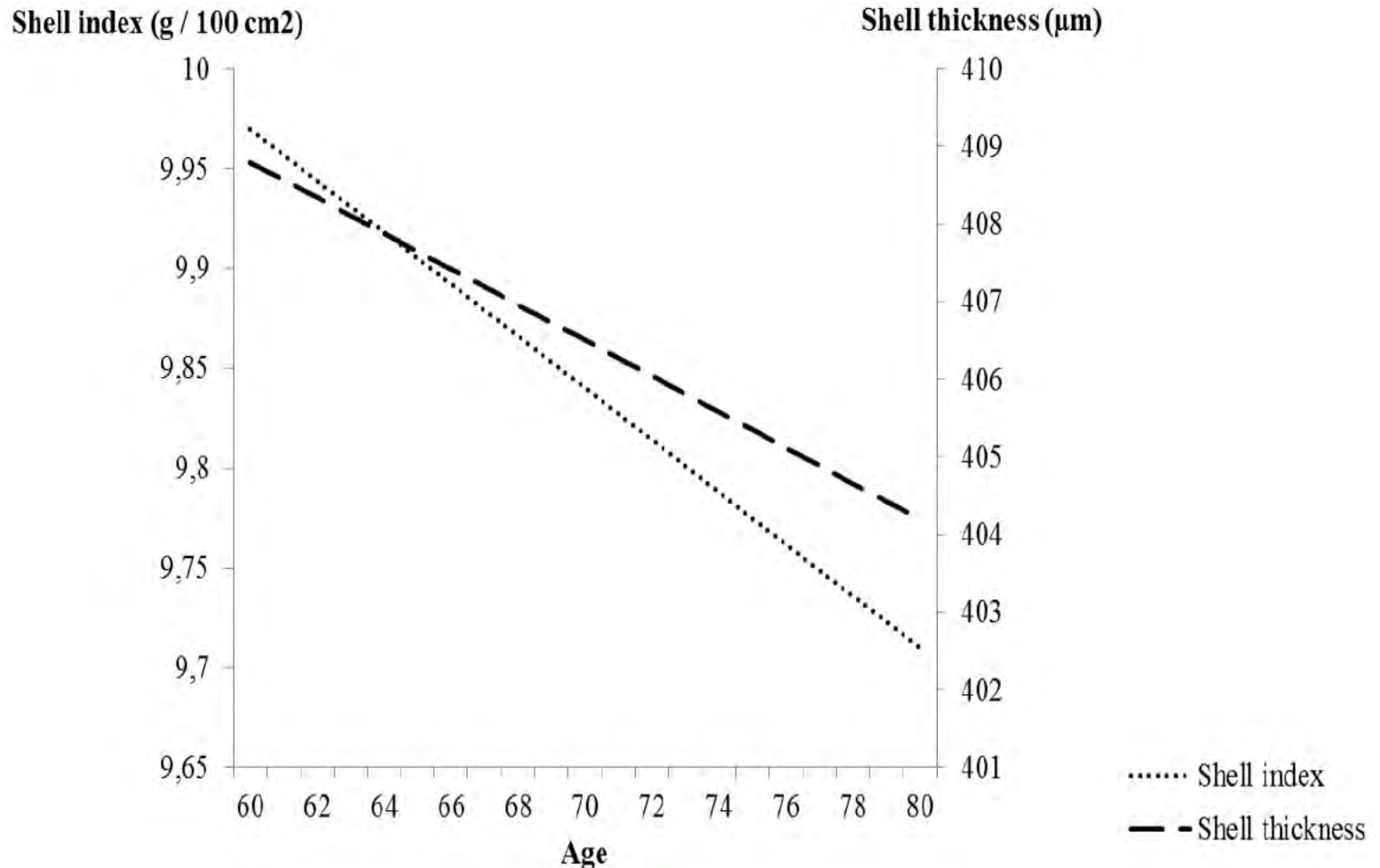
- Interne (Haugh units):

$100 \times \log (h - 1.7 \times w^{0.37} + 7.6)$ met h = hoogte eiwit , w = eigewicht

- Afname met toenemende leeftijd van de hennen
    - Belangrijk voor de consument
  - Alternatief: brekerij vanaf 60-70 weken

Knelpunten bij het langer aanhouden van leghennen?

Het langer aanhouden van leghennen

GENETICA, SELECTIE

VOEDING

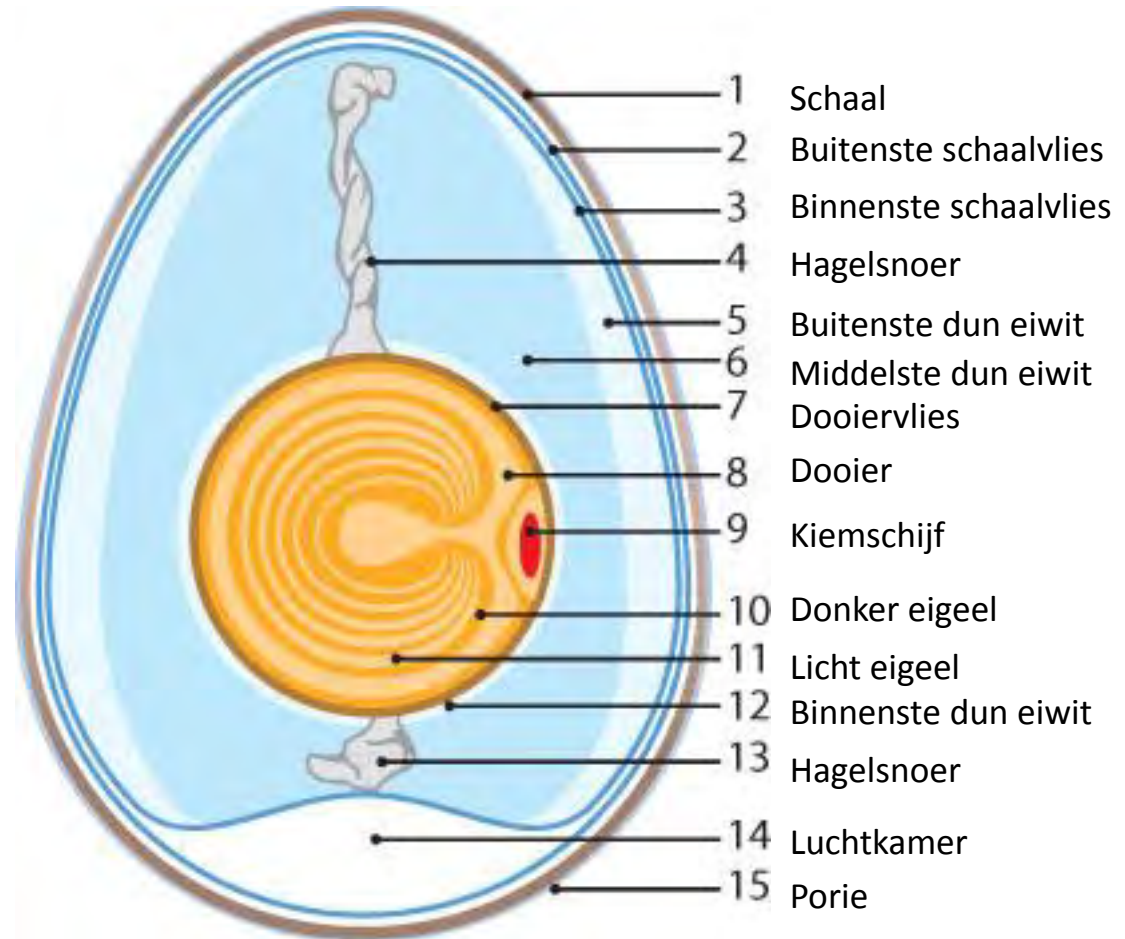

MANAGEMENT

Ei(schaal)vorming

- 24-25 u waarvan schaalvorming 18 u
- Verschillende stappen
  - Eisprong (ovulatie)
  - Eiwitvorming
  - Schaalmembranen
  - Schaal
  - Eileg (ovipositie)

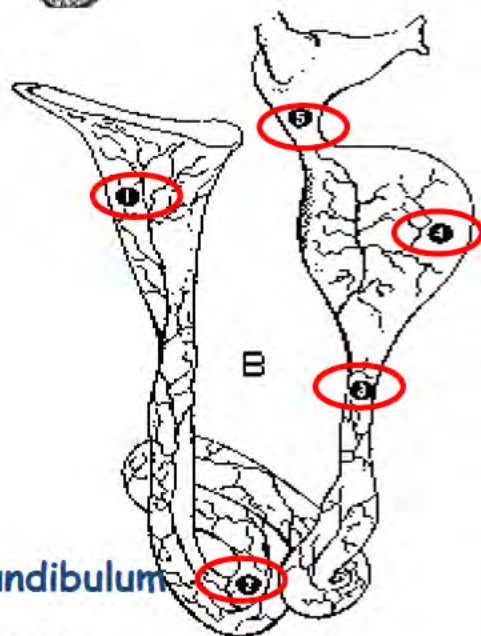

Ei(schaal)vorming

A. Ovarium

B. Oviduct

1. Infundibulum

2. Magnum

3. Isthmus

4. Uterus

5. Vagina

1. Infundibulum Verblijfsduur: 15-30 min.	-opvang eicel -eventuele bevruchting -vorming membranen	perivitelline membrane chalazae
2. Magnum Verblijfsduur: 3uur	-grootste deel eiwitvorming	albumen
3. Isthmus Verblijfsduur: 1u-1u30	-vorming beide schaalmembranen	shell membrane
4. Uterus (schaalklier) Verblijfsduur: 18-19 tot 24-25u	-schaalvorming (calcificatie) Maximale afzet van 300mg calcium/uur	cleaving blastodisc shell
5. Vagina	- Geen rol bij eivorming wel bij expulsie	OVIPOSITIE: Het leggen van het ei

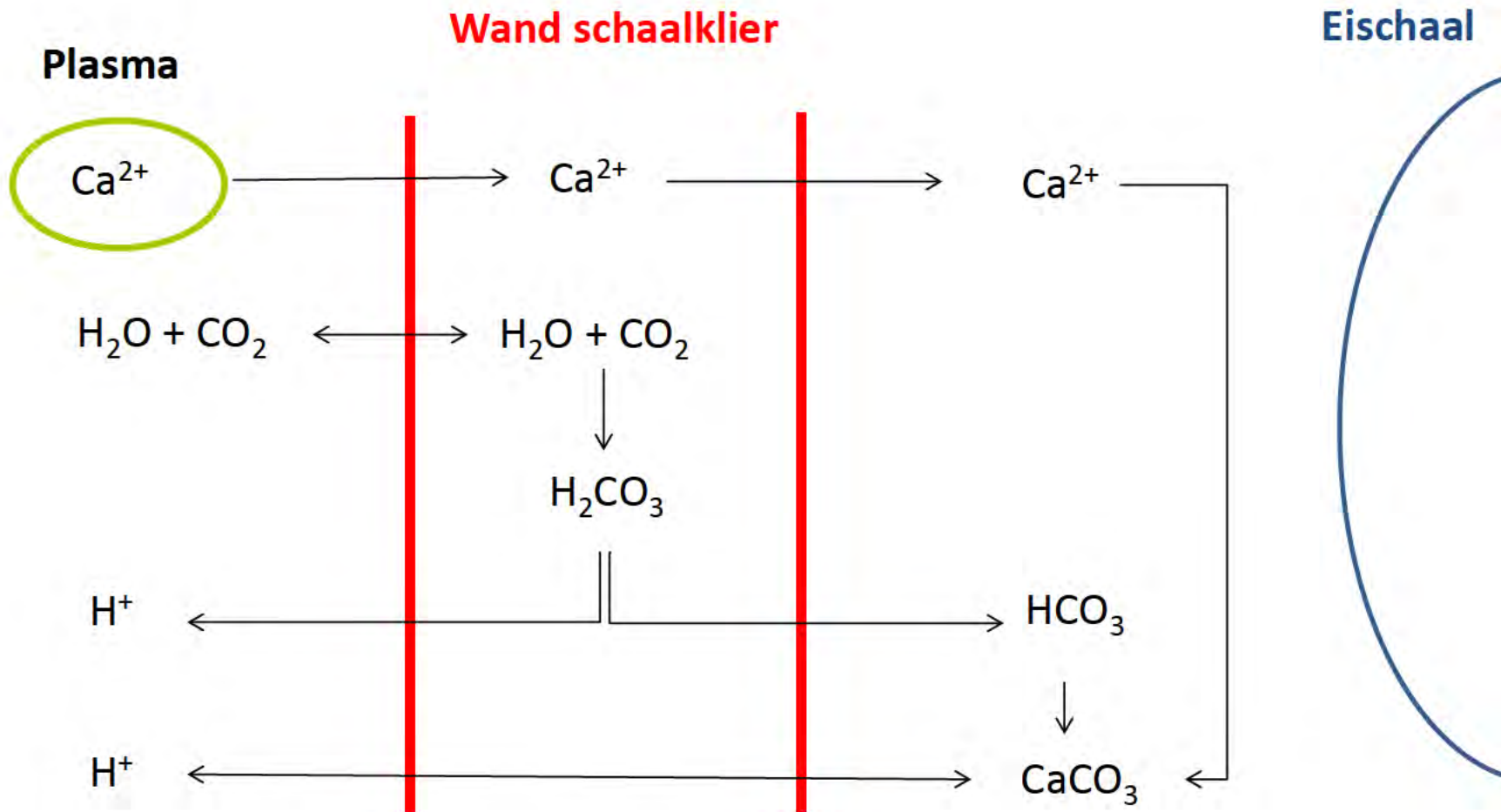
EISCHAAL

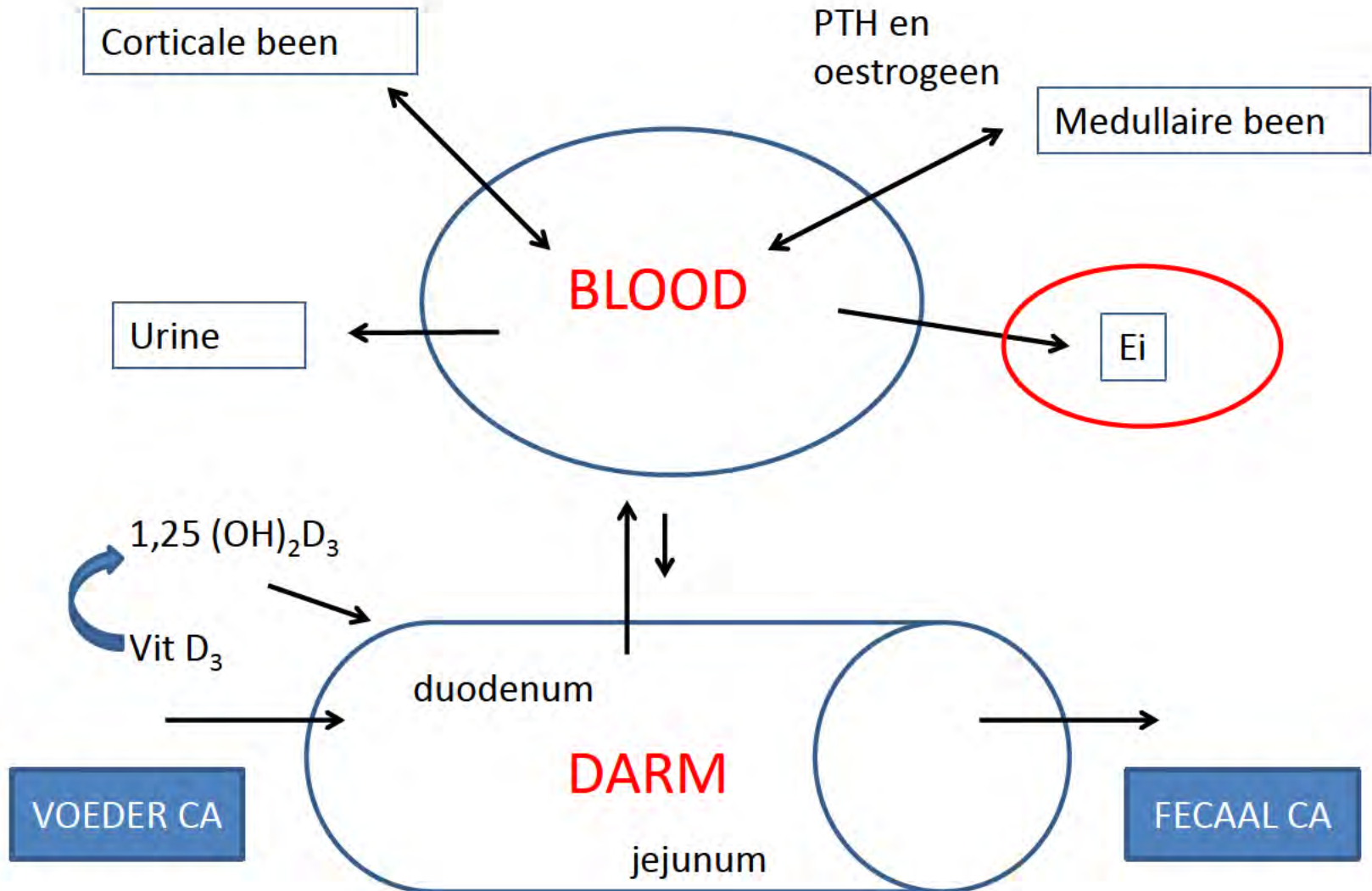
- Functies
  - Verpakking van ei-inhoud
  - Bescherming tegen bacteriën
  - Doorlaatbaar voor gassen (embryonale ontw.)
  - Calciumbron voor embryo
  - Calciet kristallen
- Kenmerken
  - 10-11% eigewicht
  - 95% calcium carbonaat (CaCO_3)
  - 3,5% organisch materiaal (proteïnevezels)
    - Schaalmembranen
    - Cuticula
    - Organische matrix verankerd in de kristallen (mamillaire laag)

Eischaalvorming

- Calciummetabolisme

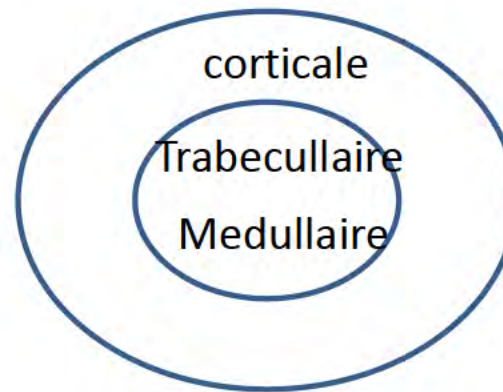
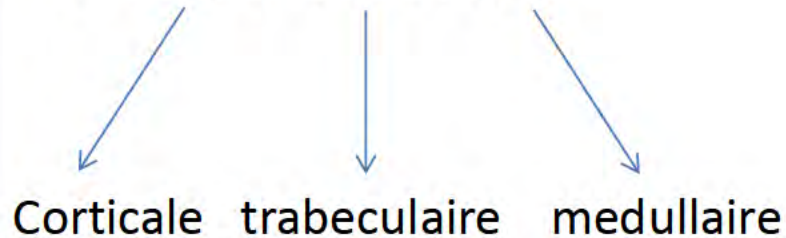
Eischaalvorming

BOTTEN

Beenderclassificatie

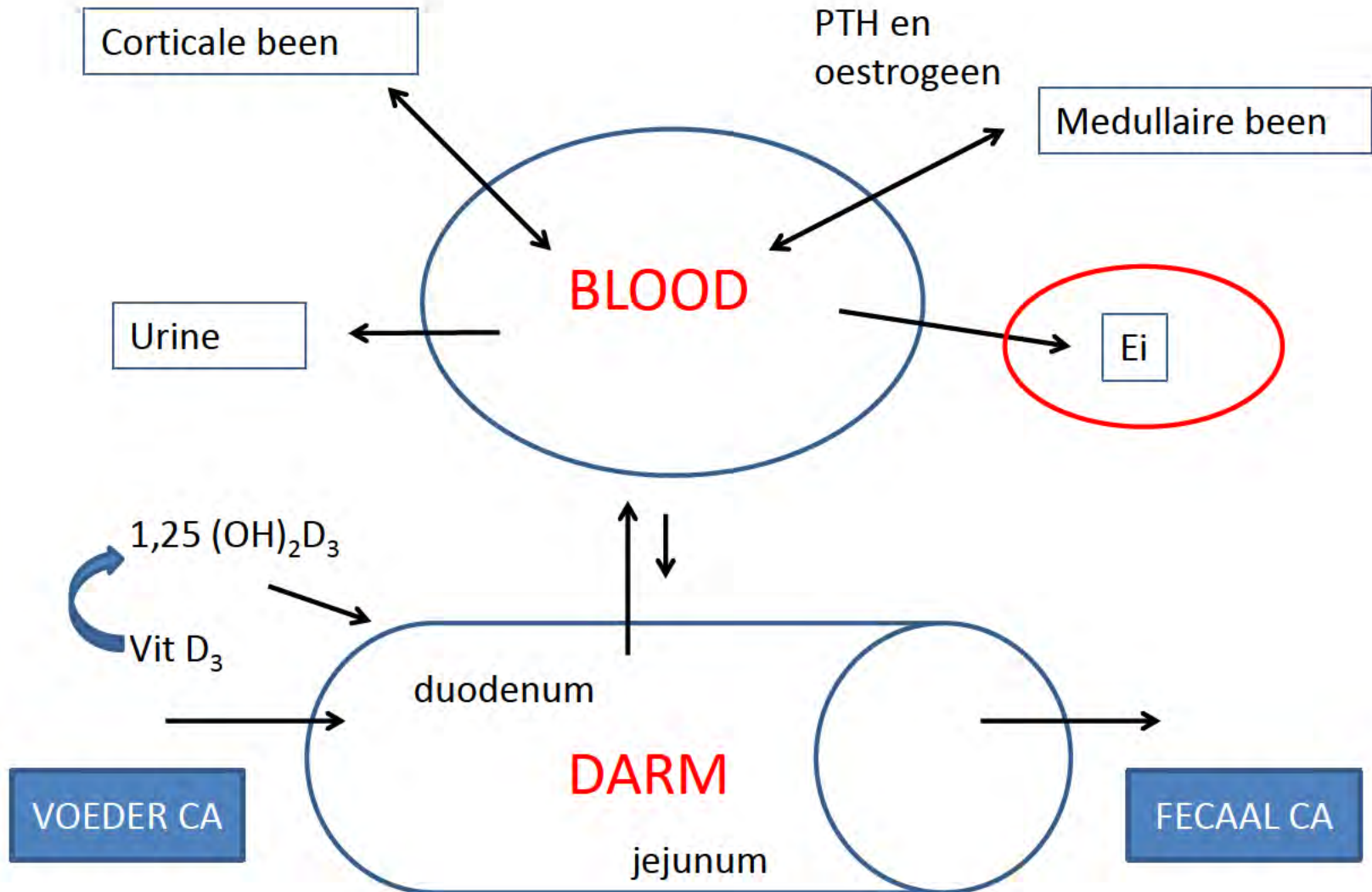
Medullary bone

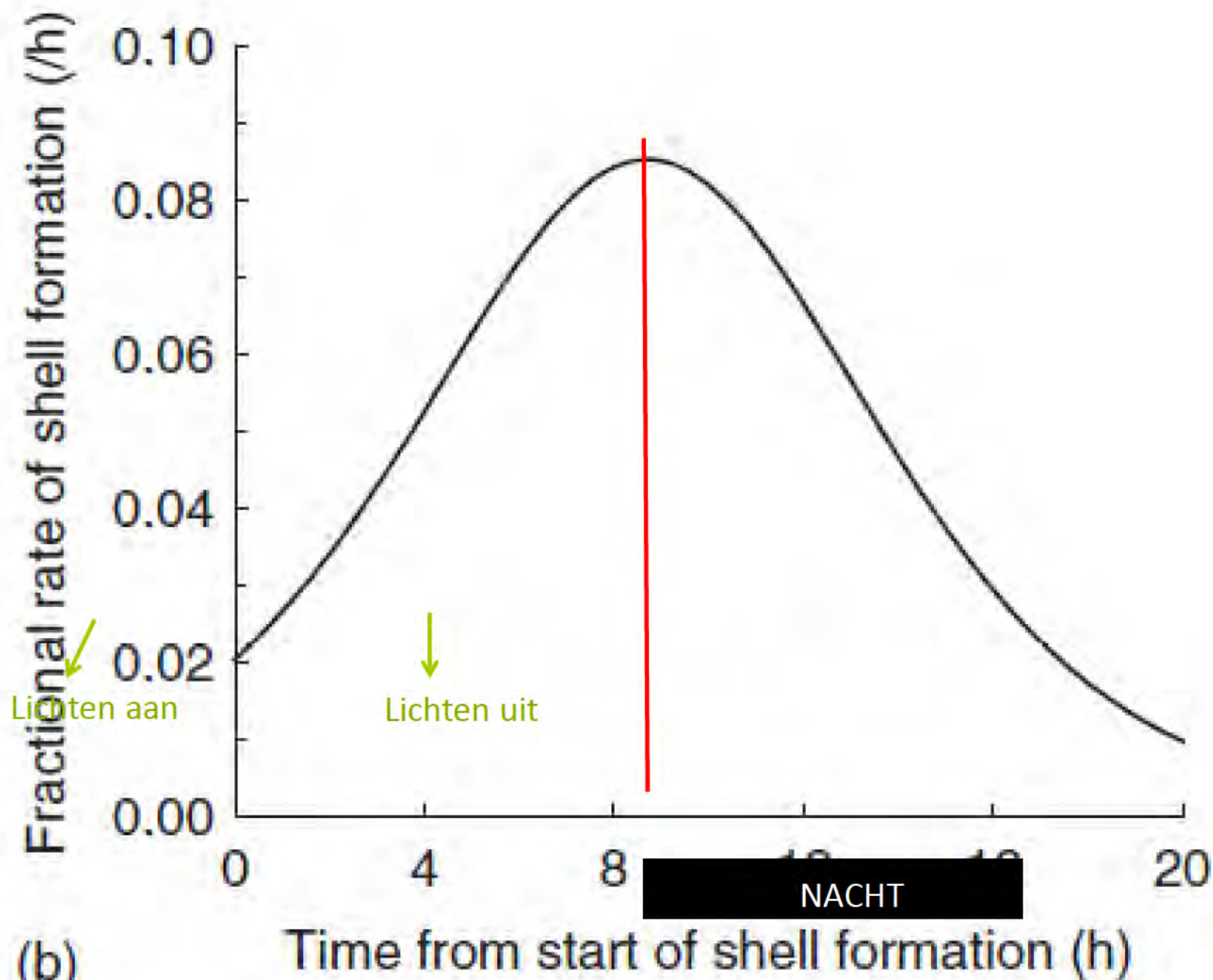
Medullaire:

- Is de 'snelle' Ca-bron
- Voornamelijk nodig voor Ca-aanbod 's nachts
- MB depositie start 10 dagen voor 1ste ei (oestrogeen)

Eischaalvorming

Het langer aanhouden van leghennen

MANAGEMENT

Productie
Ei(schaal)kwaliteit

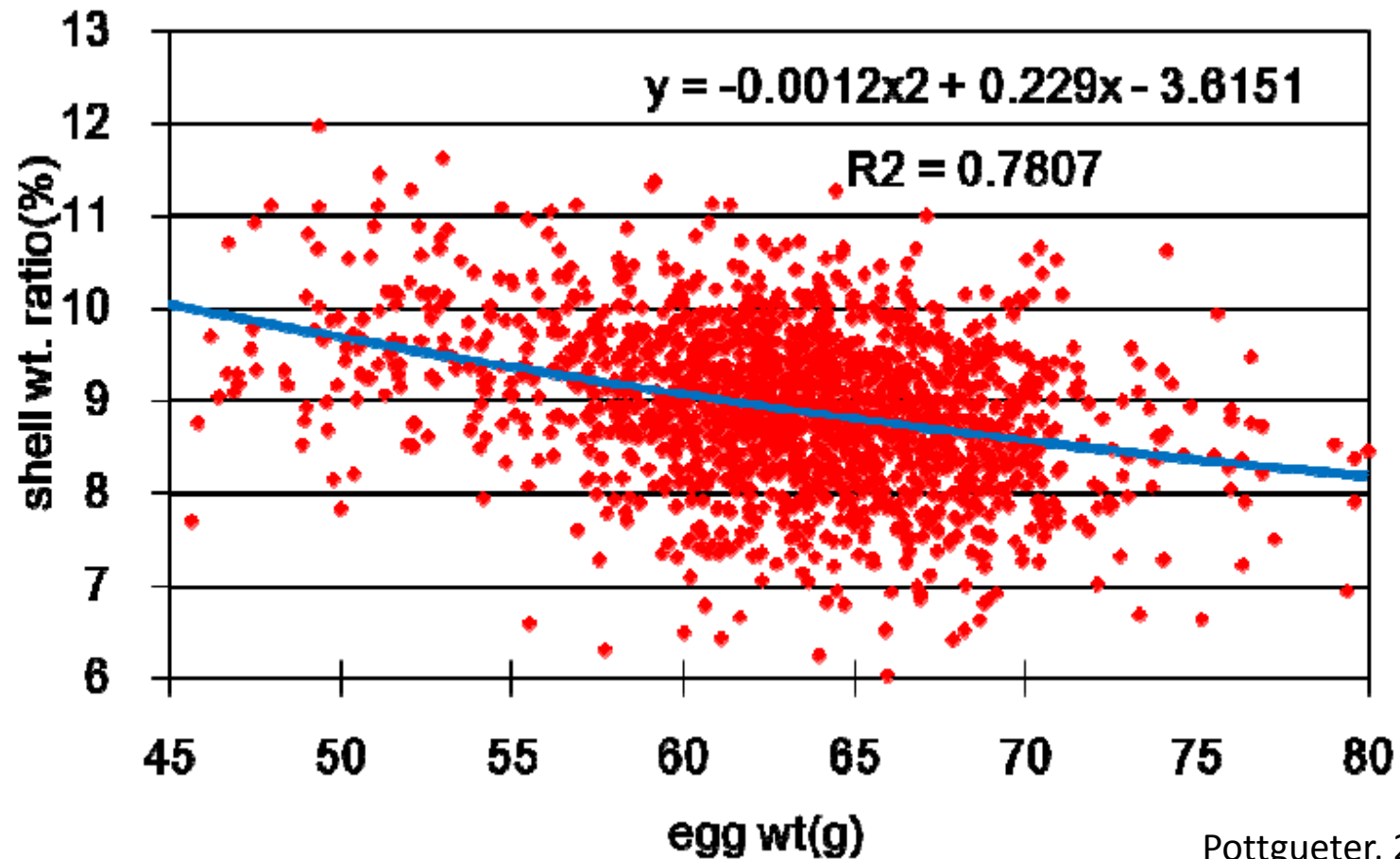
VOEDING

- Opfok: voederopname (lichaamsgewicht, ontwikkeling)
- Eigewicht
- Behoeftes in een verlengde legperiode bepalen:
  - calcium, fosfor, Vitamine D₃
- (Darm) gezondheid
- Voederverstrekking systemen: **conventioneel** vs. **sequentieel**: Juiste nutriënten voorzien op het juiste tijdstip van de dag

Eigewicht

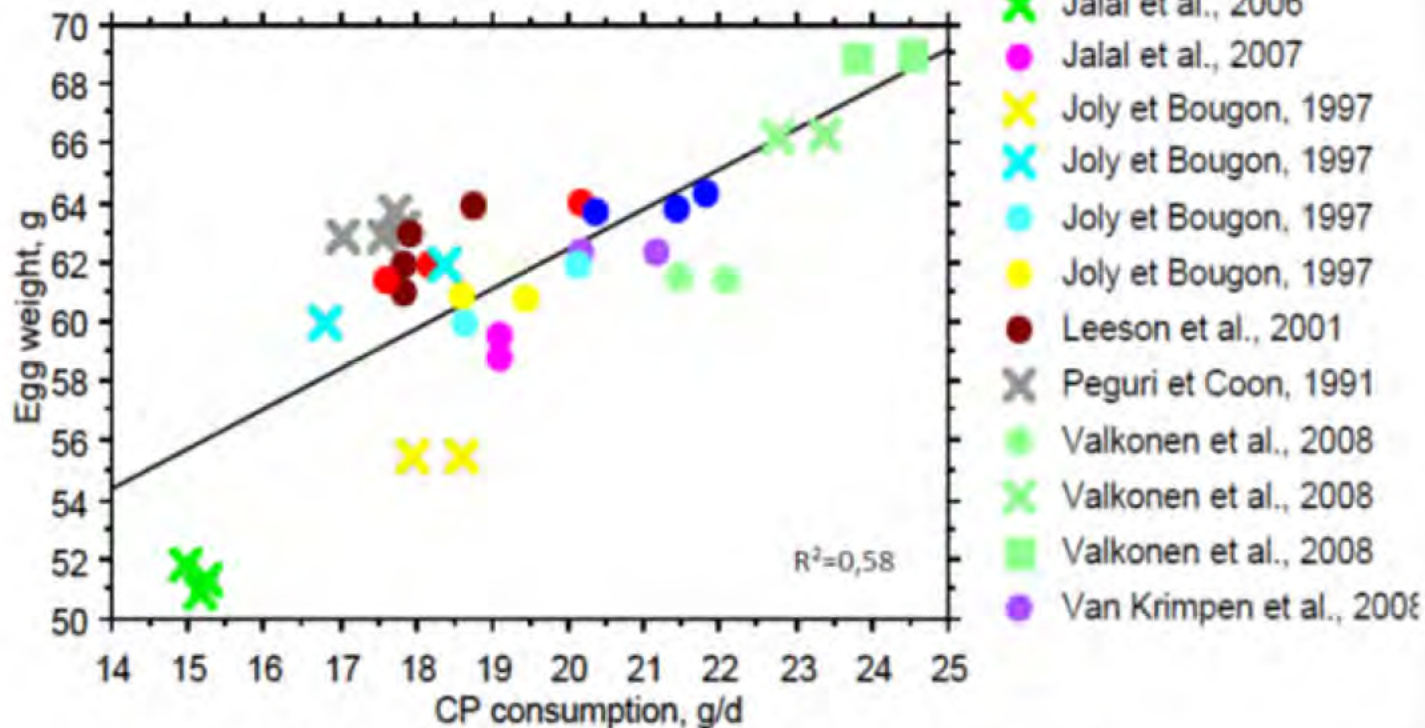
- Eigewicht : toename met de leeftijd
- Eischaaalgewicht: afname met leeftijd

Pottgueter, 2015

Eigewicht

Effect van ruw eiwit opname:

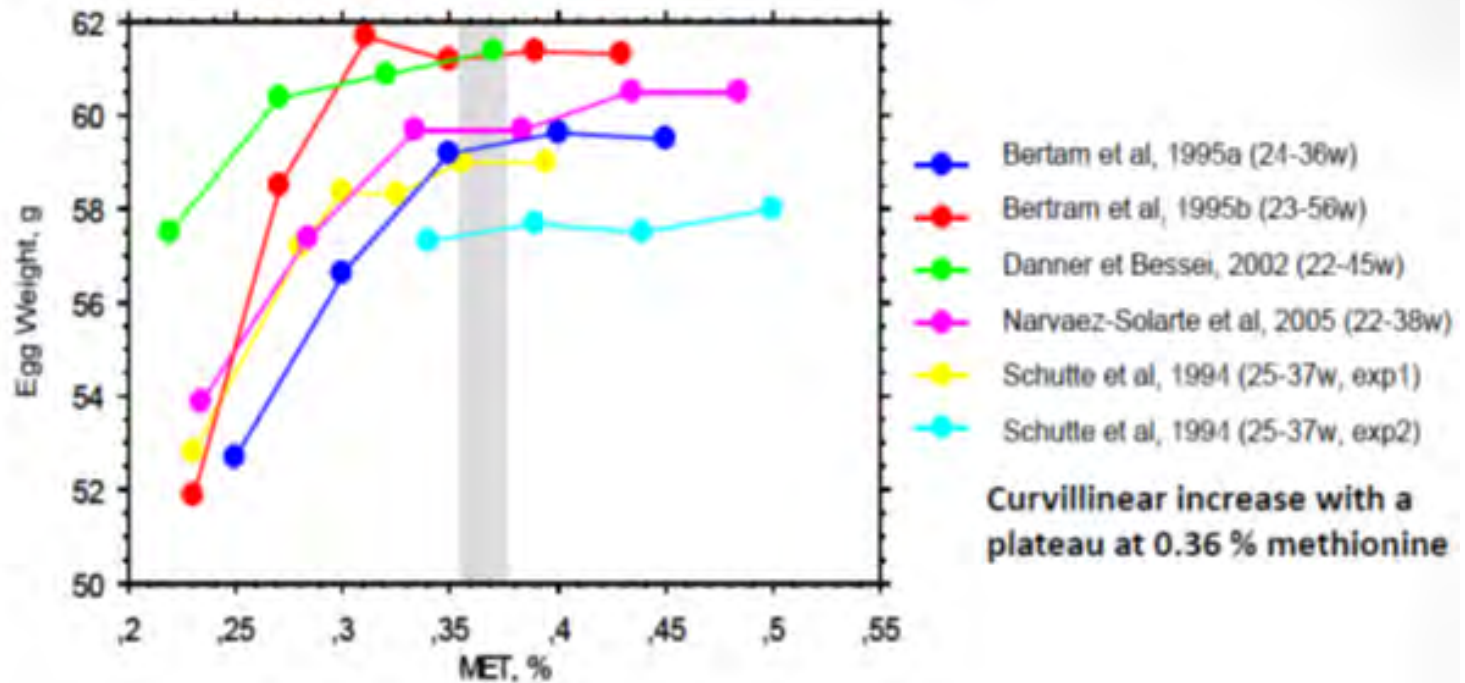

Egg weight increased by 1.4g for each 1g of additional protein

Brown egg-laying hens **do not need more than 16.5% CP** to maximise egg production
(Perez-Bonilla et al., 2012)

Eigewicht

Effect van methionine:

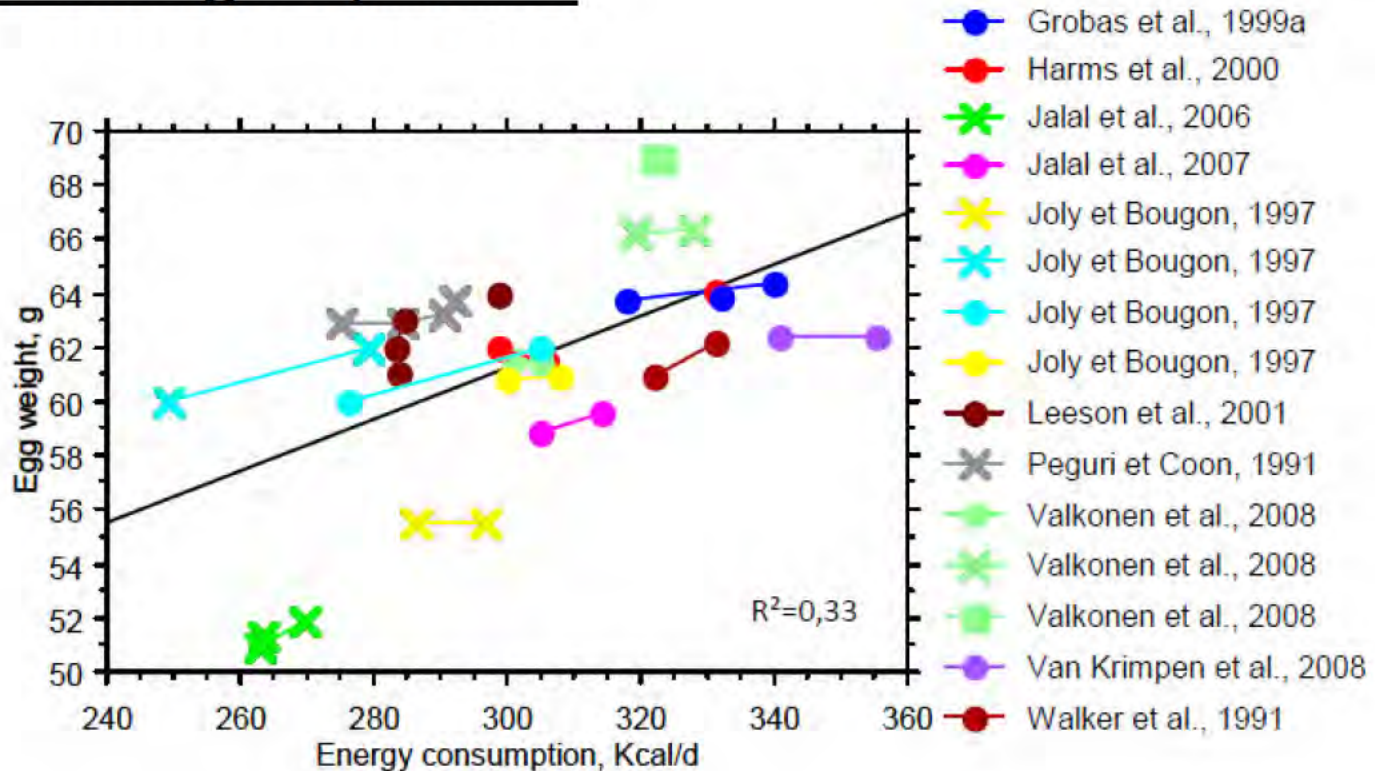

Effect van vetzuren:

C18:2 afzonderlijk of in combinatie met oliezuur verhoogt eigewicht
Minimum 1% in voeder, verhoogde absorptie van andere VZ

Eigewicht

Effect van energie opname:

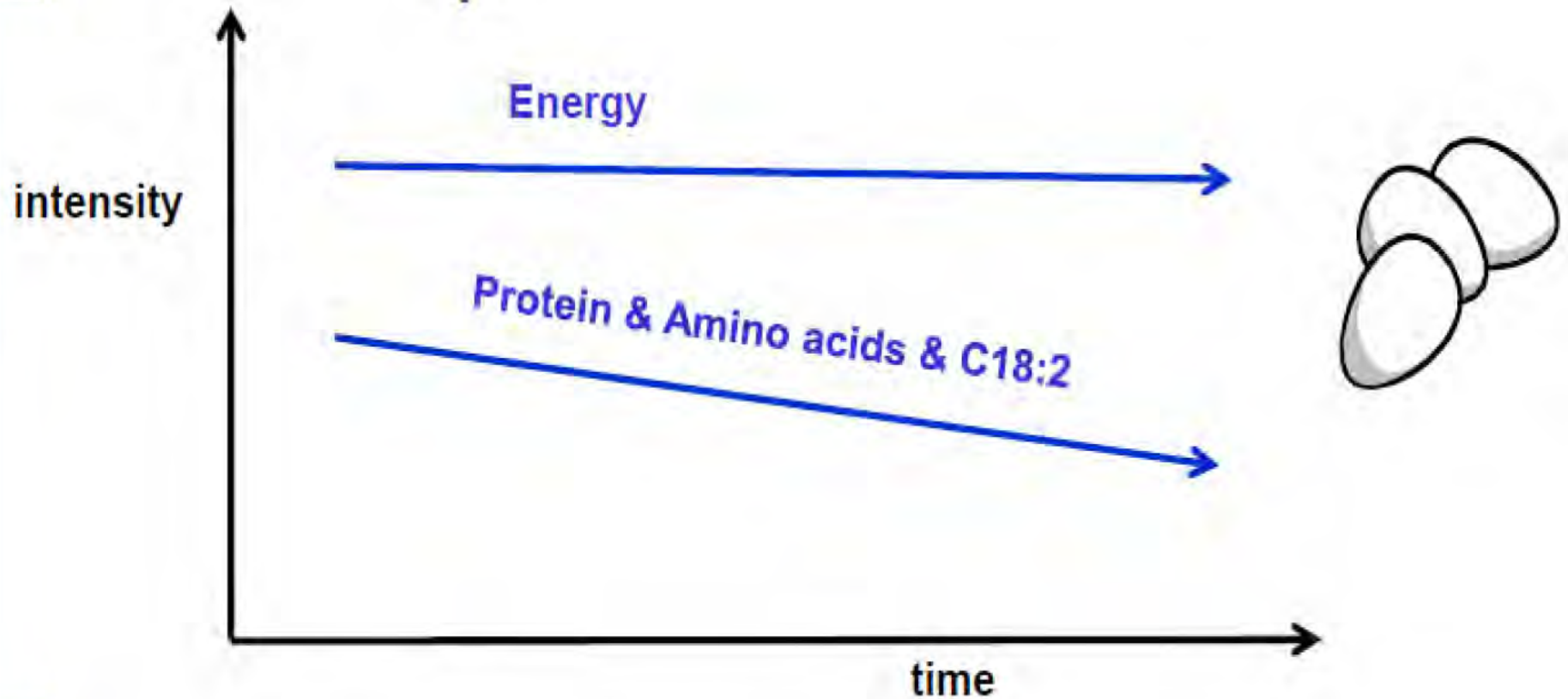

+ 0.96g egg weight for each additional intake of 10 kcal

Low effect for high energy content of the diet: **up to 2,850 kcal/kg** (Perez-Bonilla et al., 2012)

Eigewicht

Het langer aanhouden van leghennen

MANAGEMENT

Productie
Ei(schaal)kwaliteit

VOEDING

- Opfok: voederopname (lichaamsgewicht, ontwikkeling)
- Eigewicht
- Behoeftes in een verlengde legperiode bepalen:
  - calcium, fosfor, vitamine D₃
- (Darm) gezondheid
- Voederverstrekking systemen: **conventioneel** vs. **sequentieel**: Juiste nutriënten voorzien op het juiste tijdstip van de dag

VOEDER: samenstelling

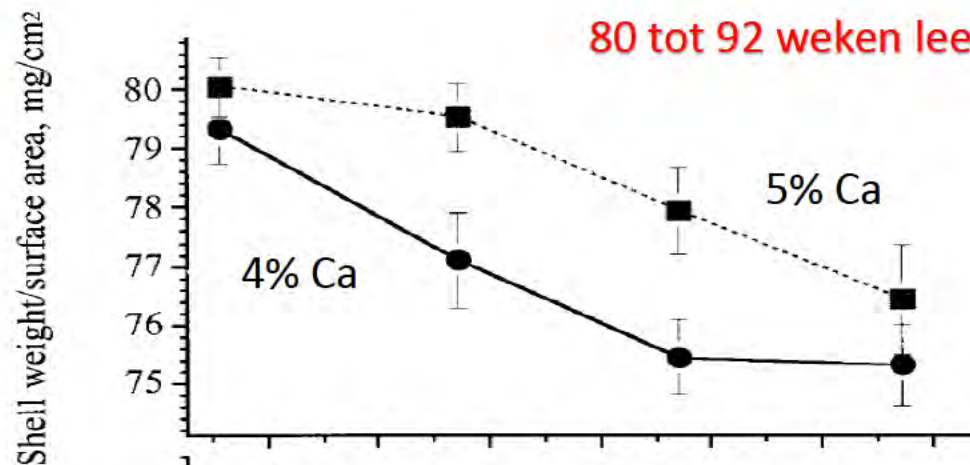
- Calcium
  - Gehalte
  - Partikelgrootte
  - Bron
- Fosfor
- Vitamine D₃
- Electrolyten

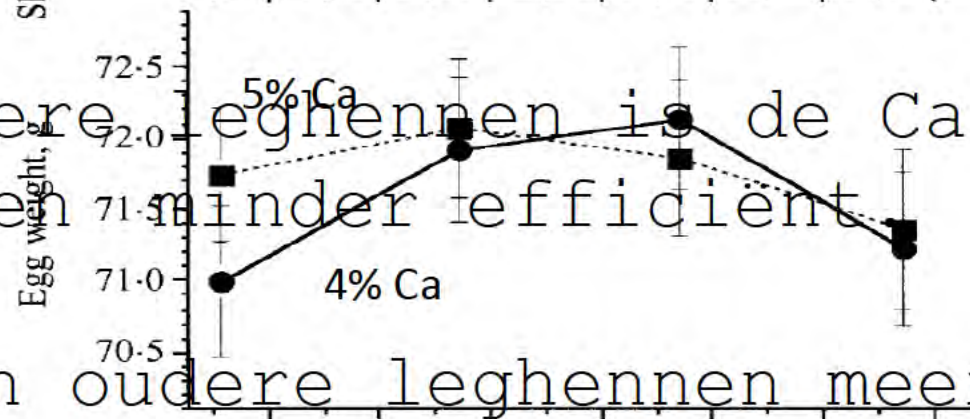

Ca GEHALTE

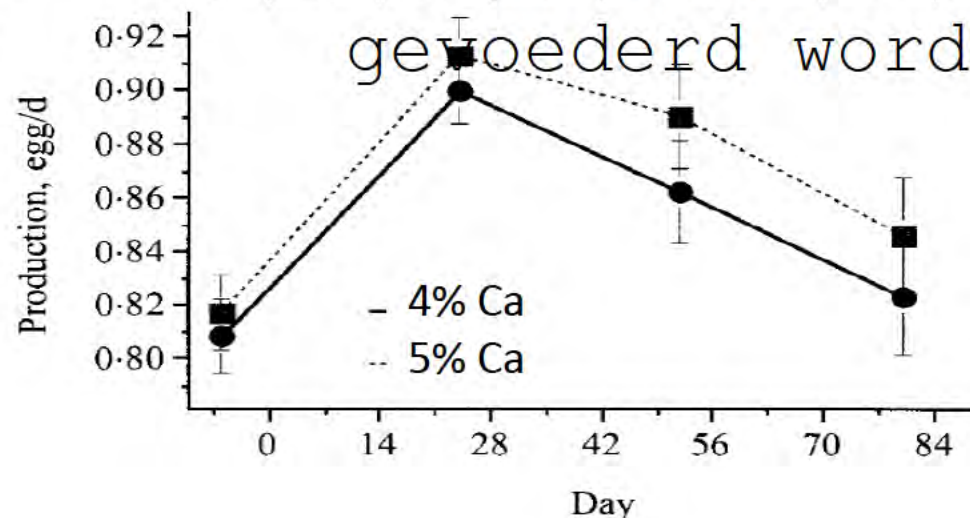
80 tot 92 weken leeftijd

- Bij oudere leghennen is de Ca absorptie trager en minder efficiënt

- Moeten oudere leghennen meer of minder Ca gevoederd worden?

Bar et al., 2002

Ca PARTIKELGROOTTE

% grote partikels (2 -4 mm) KRIJT	In vitro oplosbaarheid	In vivo oplosbaarheid
0	25,3 ^a	56,1 ^b
25	23,2 ^b	57,0 ^{ab}
50	21,5 ^c	59,0 ^{ab}
75	19,2 ^d	61,8 ^{ab}
100	16,7 ^e	63,4 ^a

de Witt et al., 2006

- Goede mix = goede resultaten
- Tegenstrijdigheden:
  - % grof? (50% of 60-70%??)
  - Variatie oorsprong?

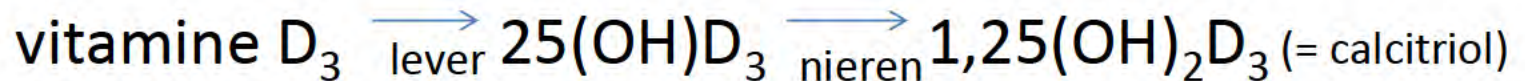
VOEDER : P

- FOSFOR
  - P speelt grote rol in Ca-metabolisme
    - Ca in bot als Ca-fosfaat
    - Ca mobilisatie uit bot, P komt vrij (excretie)
    - Gehalte bij hennen op leeftijd?
      - Meer of minder P verstrekken

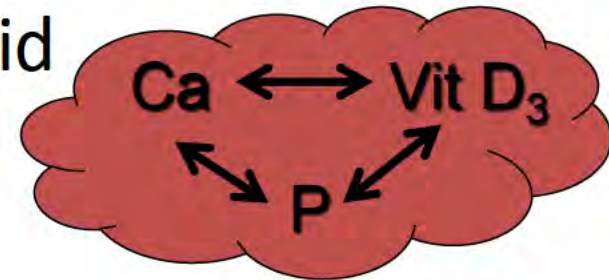
Opn. P verminderen gedurende de leg:
EIGEWICHT ?

VOEDER : vit D₃

- Vitamine D₃: voeder of omzetting 7-dehydroxycholesterol

- Functie?
  - Darm: stimuleren absorptie Ca en P
  - Nieren: stimuleren resorptie Ca
  - Botten: stimuleren degradatie alsook mineralisatie
- Deficiëntie: rachitis/batterijmoeheid

VOEDER: electrolyten

- Te weinig en te veel Na en Cl resulteert in slechtere eikwaliteit
- Zuur-base evenwicht (Na^+ , K^+ en Cl^-)
  - verhoging = verbetering van Ca en P benutting
  - = effect op schaalgewicht (mg/cm^2)

nattere mest?!

Het langer aanhouden van leghennen

MANAGEMENT

Productie
Ei(schaal)kwaliteit

VOEDING

- Opfok: voederopname (lichaamsgewicht, ontwikkeling)
- Eigewicht
- Behoeftes in een verlengde legperiode bepalen:
  - calcium, fosfor, Vitamine D₃
- (Darm) gezondheid
- Voederverstrekking systemen: **conventioneel** vs. **sequentieel**: Juiste nutriënten voorzien op het juiste tijdstip van de dag

VOEDER: Additieven

**GOEDE DARMGEZONDHEID =
goede opname van nutriënten !**

- Plantaardige producten
  - Kruidenpreparaten
  - Fytogene stoffen
- Probiotica
- Prebiotica
- Organische zuren
- Enzymen

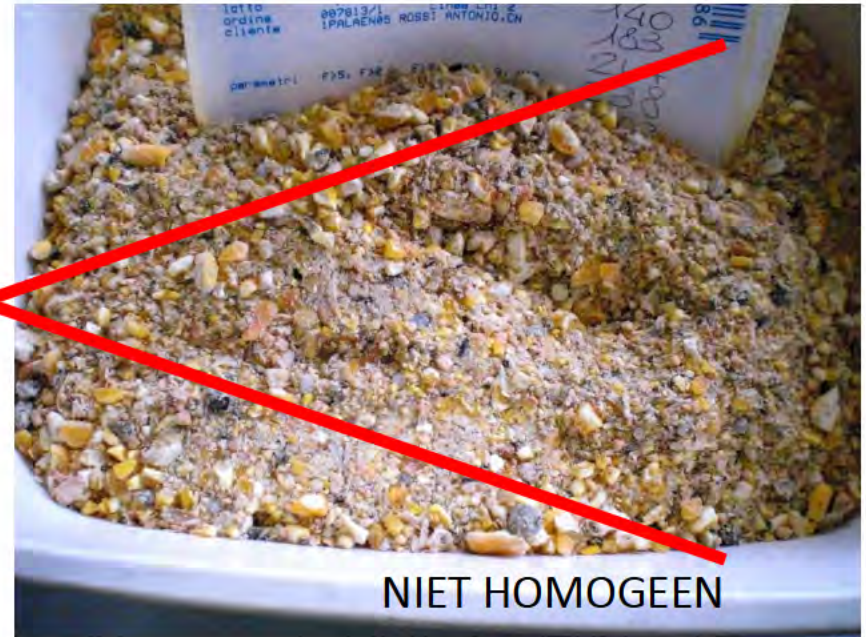
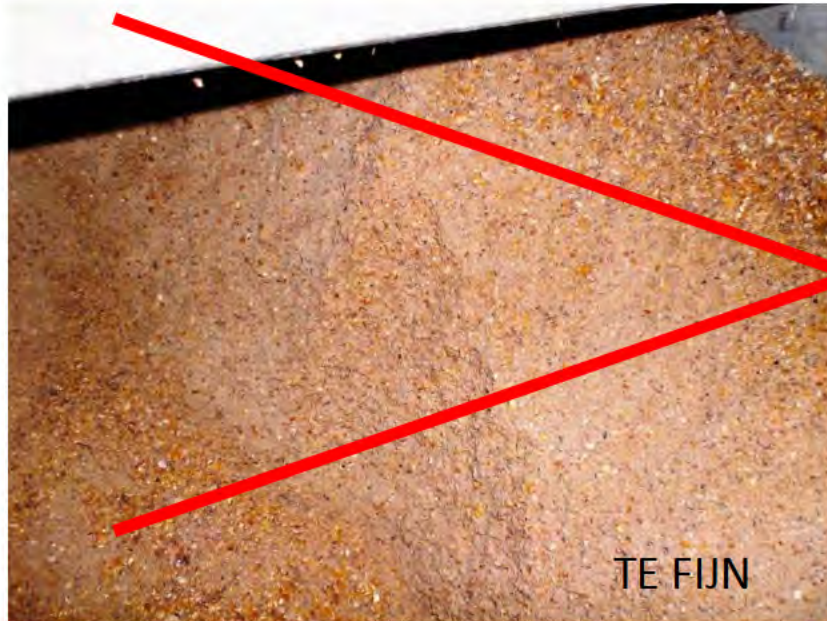
VOEDER: structuur

- Belangrijk om te komen tot een goede **voederopname**
  - Een nutriëntenrijk voeder is duurder
  - Hoge voederopname laat toe om nutriëntenarmer voeder te geven
- Basis voor goede voederopname = structuur

Voederstructuur

VOORBEELD: 'Crumbled' voeder

- geen fijne partikels (stof)
- stevige partikels
- grove krijtpartikels
- beetje vettig (binden van stof en fijne part.)
- zorgt voor goede en homogene VO

Het langer aanhouden van leghennen

MANAGEMENT

Productie
Ei(schaal)kwaliteit

VOEDING

- Opfok: voederopname (lichaamsgewicht, ontwikkeling)
- Eigewicht
- Behoeftes in een verlengde legperiode bepalen:
  - calcium, fosfor, Vitamine D₃
- (Darm) gezondheid
- Voederverstrekking systemen: **conventioneel** vs. **sequentieel**: Juiste nutriënten voorzien op het juiste tijdstip van de dag

VOEDER: Verstrekking

- 1 voeder vs meerdere voeders
  - VOORDELEN:
    - Eenvoudig, homogeen , ...
  - NADELEN:
    - (1) Flexibiliteit: bijvoederen graangewassen?
    - (2) Niet altijd efficiënt, niet volgens behoefte in verschillende fasen van dagelijkse ei-cyclus (oudere leghennen ????)
  - Oplossing? Alternatieve voedersystemen
    - (1) geconcentreerd voeder + volle tarwe
    - (2) inspringen op verschillende fasen van eischaalvorming
      - Sequential: verschillende voeders op verschillende momenten:

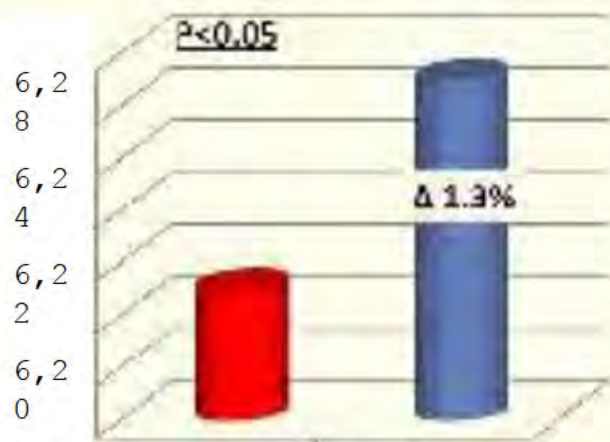
VOEDER: Verstrekking

(2) : inspringen op verschillende fases van eiscaalvorming:

Ochtend en Avondvoer

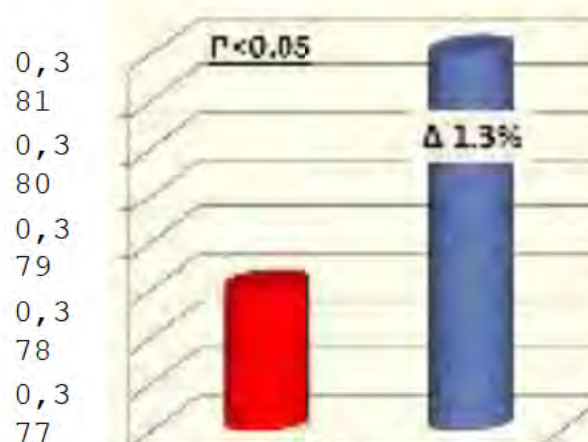
Leeftijd: week 95 tot week 98

Eiscaalgewicht, g

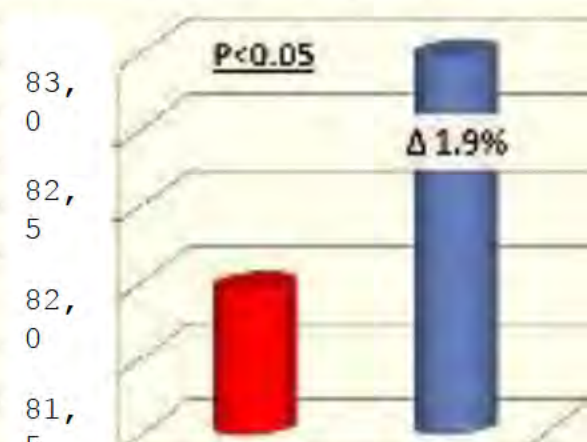
Controle Splitvoer

Eiscaaldikte, mm

Controle Splitvoer

Eiscaalgewicht per eenheid
schaaloppervlakte, mg/cm²

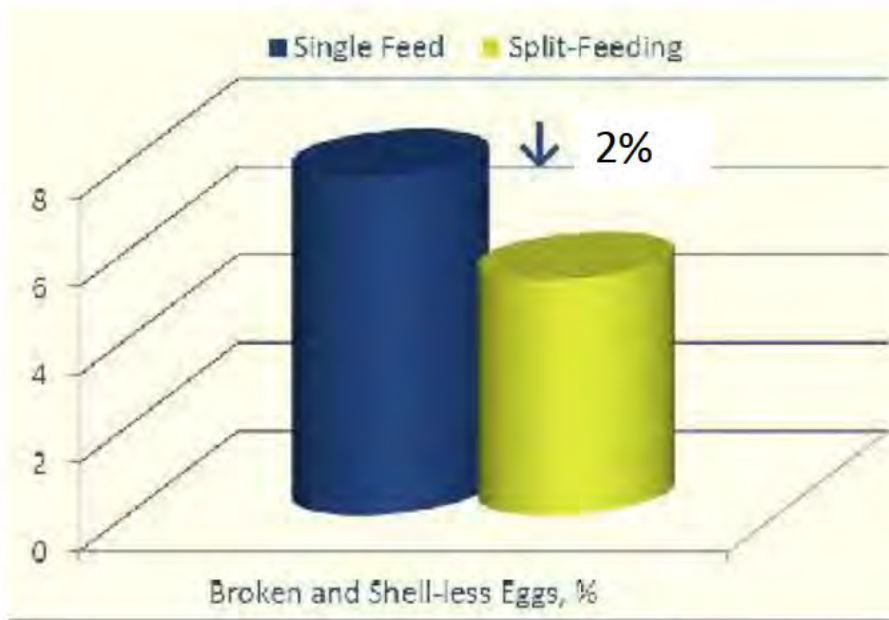
Controle Splitvoer

Controle: 16,2% RE, 2700 Kcal, 4% Ca en 0,37% P

Splitvoer: reductie 4% RE, energie 2%, Ca 2% en 6% P

VOEDER: Verstrekking

	% geproduceerde eieren	% verkoopbare eieren
Controle (91-94w)	73,17	66,74
Splitvoedersysteem (95-98 w)	72,73	69,26
SEM (n = 128)	1,71	1,79

PRAKTIJKAANBEVELINGEN

- Goede **opfok**: voeder en management
  - Optimaal lichaamsgewicht, uniformiteit en voeropnamecapaciteit
- Zorg voor goede **voederopname** (nutriënten) bij start leg
- Controleer het **eigewicht**
- Verbeter het **Ca-metabolisme**:
  - verhouding fijn en grof kruit (30:70)
  - Verlagen P gehalte (???)
  - Voldoende vit D₃
- Zorg voor een goede **darmgezondheid**: voederstructuur
- Fasevoeding uitbreiden of toepassen innovatief voedersysteem!
  - VOEDEREN IN FUNCTIE VAN BEHOEFTE

Eischaalkwaliteit zal het beslissingsorgaan worden voor einde leg

Bedankt voor uw aandacht!

Instituut voor Landbouw-
en Visserijonderzoek
Scheldeweg 68
9090 Melle – België
T + 32 (0)9 272 26 00
F +32 (0)9 272 26 01

dier@ilvo.vlaanderen.be
www.ilvo.vlaanderen.be